

7. oktober 2011
Arbejdstilsynet - Arbejdsskadstyrelsen

Bilag 1

**Beskæftigelsesministerens svar på spørgsmål 564-566
til Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg**

Arbejdsmarkedsudvalget 2009-10
AMU alm. del Svar på Spørgsmål 564
Offentligt

Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg
Christiansborg
1240 København K

Beskæftigelsesministeriet
Ved Stranden 8
1061 København K

T 72 20 50 00
E bm@bm.dk
www.bm.dk

CVR 10172748
EAN 5798000398566

Arbejdsmarkedsudvalget har i brev af 1. oktober 2010 stillet følgende spørgsmål nr. 564 (AMU alm. del), som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Torben Hansen (S).

22. oktober 2010

J.nr. 20100070458/2010-0016105

Spørgsmål nr. 564:

”Ministeren bedes oplyse, om Arbejdstilsynet har påpeget problemer omkring arbejdsmiljøet på Collstrups 12 fabrikker.”

Endeligt svar:

Jeg har bedt Arbejdstilsynet om at undersøge, om der er påpeget problemer med arbejdsmiljøet på Collstrups 12 fabrikker.

Arbejdstilsynet har oplyst følgende:

”Arbejdstilsynet har umiddelbart adgang til dokumenter i eget journalsystem for perioden fra 2000 og frem til i dag. Arbejdstilsynets dokumenter fra perioden før 2000 ligger overvejende hos Rigsarkivet og Landsarkiverne.

Arbejdstilsynet har således foreløbigt gennemgået dokumenter om besøg, vejledninger, påbud og andet materiale i perioden fra 2000 frem til i dag i forhold til de 12 omtalte lokaliteter i DR’s udsendelser om træimprægneringsvirksomheden Collstrop og farlige imprægneringsmidler. På baggrund af DR’s udsendelser har Arbejdstilsynet gennemgået dokumenterne med særlig fokus på virksomhedens håndtering af det kemiske arbejdsmiljø.

Arbejdstilsynet har inddelt virksomhederne på de 12 lokaliteter i to grupper: En gruppe, hvor der har været en Collstropvirksomhed på lokaliteten i perioden 2000-2010, og en gruppe med lokaliteter, hvor der var en Collstropvirksomhed før 2000.

Lokaliteter, hvor der har været en Collstropvirksomhed i perioden 2000-2010:

Dragstrup skovvej 33A
9200 Aalborg

Arbejdstilsynet har besøgt virksomheden, bl.a. i 2002, hvor der blev givet vejledninger om maskinsikkerhed og adgangsveje ved spånsilo. Der er ikke konstateret problemer med det kemiske arbejdsmiljø.

Collstrop Brabrand
Edwin Rahrsvej 79

8220 Brabrand

Arbejdstilsynet har besøgt virksomheden 2 gange i perioden. Der blev givet et påbud omkring maskinbeskyttelse, men der er ikke konstateret problemer med det kemiske arbejdsmiljø.

Collstrop Brande

Fynsvej 23

7330 Brande

Arbejdstilsynet har besøgt virksomheden 4 gange. På virksomheden er der afgivet et påbud i forhold til ulykkesrisiko samt et påbud om at virksomheden skulle udarbejde en arbejdspladsbrugsanvisning for et enkelt kemisk produkt. Udover dette er der ikke konstateret problemer med det kemiske arbejdsmiljø.

Odsense Savværk

Gøteborggade 14

5000 Odense

Virksomheden ophørte i 2007. Arbejdstilsynet besøgte ikke denne virksomhed i perioden 2000-2007.

Collstrop Ishøj Aps

Industribuen 19

2635 Ishøj

Virksomheden ophørte i 2005. Arbejdstilsynet har besøgt virksomheden i 2002, hvor der blev fundet en maskine med manglende afskærmning. På besøget er der ikke konstateret problemer med det kemiske arbejdsmiljø.

Dansk A-Træ Randers

Jemholmen 3

8960 Randers

Virksomheden ophørte i 2000, og Arbejdstilsynet har ikke besøgt virksomheden i den undersøgte periode.

Skovboulevarden 6

8870 Stevnstrup

Langå

Virksomheden ophørte i 2002. Arbejdstilsynet har ikke besøgt virksomheden i den undersøgte periode.

Lokaliteter, hvor der har været en Collstropvirksomhed som er ophørt før 2000:

Dura-træ Træbehandling A/S

Alsvej 4

5800 Nyborg

Rød port savværk

Kongevejen 97

3450 Allerød

Dansk A-træ (Collstrop)

Værftsvej

4600 Køge

Horsens Havn
Grønlandsvej 9
8700 Horsens

Collstrop
Stenholtvang/Jespersvej
Hillerød

Da der ikke har eksisteret en Collstropvirksomhed i perioden 2000 til 2010 på lokaliteterne, har Arbejdstilsynet ikke besøgt virksomhederne i perioden 2000-2010.

Dokumenter fra eventuelle besøg før 2000 findes i Rigsarkivet eller Landsarkiverne. Relevante dokumenter fra denne periode vil blive gennemgået i forbindelse med at Arbejdstilsynet og Arbejdsskadestyrelsen udarbejder en fælles redegørelse om håndtering af det kemiske arbejdsmiljø på Collstrops 12 virksomheder, jf. svar på spørgsmål 565.

Konklusion

Arbejdstilsynet vurderer efter gennemgang af dokumenterne i den undersøgte periode, at Arbejdstilsynet har reageret, når der blev konstateret problemer med arbejdsmiljøet på virksomhederne. Efter gennemgangen af dokumenterne har Arbejdstilsynet - bortset fra en manglende arbejdspladsbrugsanvisning for et enkelt kemisk produkt - ikke kunnet konstatere, at der har været problemer med det kemiske arbejdsmiljø på de omtalte virksomheder i denne periode.”

Jeg kan tilslutte mig Arbejdstilsynets gennemgang og konklusion i forhold til de 12 Collstropvirksomheder i perioden 2000 til 2010.

Venlig hilsen

Inger Støjberg

Arbejdsmarkedsudvalget 2009-10
AMU alm. del Svar på Spørgsmål 565
Offentligt

Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg
Christiansborg
1240 København K

Beskæftigelsesministeriet
Ved Stranden 8
1061 København K

T 72 20 50 00
E bm@bm.dk
www.bm.dk

CVR 10172748
EAN 5798000398566

Arbejdsmarkedsudvalget har i brev af 1. oktober 2010 stillet følgende spørgsmål nr. 565 (AMU alm. del), som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Torben Hansen (S).

22. oktober 2010

J.nr. 20100070458/2010-0016105

Spørgsmål nr. 565:

”Ministeren bedes sende udvalget en redegørelse for, hvordan arbejdsmiljøet har været på Collstrups 12 fabrikker i lighed med den redegørelse, der blev udarbejdet omkring Grindstedværket.”

Endeligt svar:

Jeg har på baggrund af sagen bedt Arbejdstilsynet og Arbejdsskadestyrelsen om at udarbejde en fælles redegørelse for håndteringen af det kemiske arbejdsmiljø på Collstrups 12 fabrikker med særlig fokus på træimpregnering og den eventuelle betydning heraf i forhold til anmeldelse og anerkendelse af arbejdsskader som følge af udsættelse for kemiske stoffer fra impregneringsmidlerne.

Redegørelsen vil blive sendt til udvalget, når den foreligger.

Venlig hilsen

Inger Støjberg

Arbejdsmarkedsudvalget 2009-10
AMU alm. del Svar på Spørgsmål 566
Offentligt

Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg
Christiansborg
1240 København K

Beskæftigelsesministeriet
Ved Stranden 8
1061 København K

T 72 20 50 00
E bm@bm.dk
www.bm.dk

CVR 10172748
EAN 5798000398566

Arbejdsmarkedsudvalget har i brev af 1. oktober 2010 stillet følgende spørgsmål nr. 566 (AMU alm. del), som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Torben Hansen (S).

22. oktober 2010

J.nr. 2010-0016105

Spørgsmål nr. 566:

”Såfremt det viser sig, at forældelsesfristen på henholdsvis 20 og 30 år er overskredet i sagen om Collstrups 12 fabrikker, vil ministeren så overveje at ændre loven om arbejdsskadesikring og/eller forældelsesloven således, at der også gives mulighed for dispensation ud over de 30 år?”

Endeligt svar:

I forbindelse med vedtagelsen af den gældende forældelseslov i 2007 tilkendegav Justitsministeriet overfor Folketinget, at man vil afgive en redegørelse om de nye forældelsesreglers betydning i arbejdsskadesager, når reglerne har været i kraft så længe, at virkningerne af reglerne kan vurderes. Der tænkes i den forbindelse særligt på sygdomme, som først viser sig mange år efter de skadelige påvirkninger.

De nye forældelsesregler, herunder den absolutte 30-årige forældelsesfrist, træder først endeligt i kraft den 1. januar 2011, hvor de hidtidige forældelsesregler bortfalder. Det betyder, at en redegørelse først er aktuel omkring 2015. Det vil i den forbindelse blive overvejet, om der er behov for ændringer af arbejdsskadesikringsloven som følge af de nye forældelsesregler.

Jeg mener, at det vil være rimeligt at give de nye regler tid til at virke og afvente Justitsministeriets redegørelse, inden vi igen overvejer behovet for lovændringer vedrørende forældelse.

Venlig hilsen

Inger Støjberg

Bilag 2

Mulige farer for sundhed forbundet med træimprægnering og betingelser for anerkendelse af arbejdsskader relaterede hertil

De vigtigste aktivstoffer og hjælpestoffer i træimprægnering de seneste 40 år er arsen, chrom, kobber, creosot, bor, tributyltin og organiske opløsningsmidler, herunder mineralsk terpentin.

Nedenfor gennemgås de sundhedsmæssige farer forbundet med arbejde med de enkelte stoffer ud fra en arbejdsmiljømæssig vinkel. Efter arbejdsmiljøloven tages der udgangspunkt i, at virksomhederne skal sikre et sikkert og sundt arbejdsmiljø for de ansatte. De mulige farer er gengivet ud fra en vurdering af, hvad den sundhedsmæssige risiko er, hvis de ansatte arbejder med fx arsen uden beskyttelsesforanstaltninger. Når virksomheden overholder arbejdsmiljøloven, har de ansatte et sikkert og sundt arbejdsmiljø, også når de arbejder med farlige kemiske stoffer.

Endvidere er der under hvert stof m.v. angivet de nærmere betingelser for at opnå godtgørelse og erstatning efter arbejdsskadeforsikringsloven i relation til udsættelse for de enkelte stoffer. Arbejdsskadeforsikringsloven har et erstatningsretligt sigte, hvilket indebærer, at der skal påvises en sikker årsagssammenhæng mellem den pågældende påvirkning på arbejdspladsen, og den konkrete sygdom, som den enkelte har udviklet. Endvidere vil nogle tilfælde være at betragte som en ulykke, som for eksempel en akut forgiftning, og kan anerkendes efter reglerne for anerkendelse af ulykker.

Det betyder at formålet med arbejdsskadeforsikringsloven er at yde erstatning og godtgørelse til tilskadekomne eller deres efterladte ved en arbejdsskade. Skaden skal være forårsaget af arbejdet eller de forhold det foregår under.

Det indebærer, at der skal være dokumentation for en direkte årsagssammenhæng mellem den arbejdsmiljømæssige påvirkning og den konstaterede sygdom eller skade.

Det giver sig udtryk i, at bestemte sygdomme og påvirkninger er listet på erhvervssygdomsfortegnelsen, fordi der er medicinsk dokumentation for en generel sammenhæng.

Dertil kommer, at selvom man ikke generelt kan påvise årsagssammenhæng mellem en bestemt påvirkning og en sygdom eller skade, så kan der konkret være tilstrækkelig dokumentation for årsagssammenhæng. I de situationer forelægges sagen for Erhvervssygdomsudvalget, der indstiller til Arbejdsskadestyrelsen om hvorvidt sagen kan anerkendes.

Nedenfor er alene beskrevet kriterier for anerkendelse af erhvervssygdomme og ikke ulykker.

1. Arsen

Mulige sundhedsfarer

De to former af arsen, der har indgået i træimprægneringsvæsker, er arsentrioxid (arsenik) og arsenpentaoxid.

Arsenpentaoxid optages i kroppen via åndedrætsorganerne eller via mave/tarm-kanalen. Op-tagelse gennem huden sker kun i begrænset omfang.

Arsen er akut giftigt. Symptomer på en akut forgiftning viser sig ved mavesmerter, opkast og kraftig diarré efterfulgt af akut nyresvigt, påvirkning af hjertet og chok, som kan føre til dø-

den.

Arsen er optaget på Arbejdstilsynets kræftliste og kan give hudkræft, lungekræft, blærekræft, nyrekræft, leverkræft og evt. prostatakræft. En undersøgelse viser, at risikoen for lungekræft i forbindelse med arsen er betydelig større for rygere end ikke-rygere.

Stofferne kan medføre skader i det perifere nervesystem. Disse skader kan vise sig som skælven, prikken og nedsat følelse i hænder og fødder. Skader i nervesystemet kan også vise sig som mild demens. En lav dosis af arsenoxiderne kan have en reproduktionsskadende effekt.

Endvidere kan arsen forårsage leverskade og udvikle hjerte/karsygdomme.

Anerkendelse af erhvervsbetingede sygdomme

Nogle sygdomme opstået efter udsættelse for arsen har stået på Arbejdsskadestyrelsens erhvervssygdomsfortegnelse siden 1959. Det drejer sig om nervebetændelse, skrumpeliver, lungekræft, hudkræft og blærekræft efter en relevant udsættelse for arsen og arsenforbindelser.

Dertil peger nogle medicinske studier på en mulig sammenhæng mellem kræft i nyrerne, kræft i leveren og prostatakræft og udsættelse for arsen og arsenforbindelser. Disse sygdomme vil derfor konkret kunne anerkendes efter forelæggelse for Erhvervssygdomsudvalget.

2. Chrom

Mulige sundhedsfarer

Chromtrioxid og chromater optages via lungerne ved indånding og fra mave/tarmkanalen ved indtagelse.

Chromtrioxid er akut giftigt og er stærkt ætsende på huden. Desuden kan stoffet give anledning til allergisk kontakteksem. Stoffet virker stærkt ætsende på slimhinder. Ved indånding kan der opstå sår på slimhinderne i luftvejene. Smags- og lugtesansen kan ødelægges, derudover kan indånding give kronisk bronchitis og astma.

Dichromater er ætsende og allergifremkaldende.

Chromtrioxid og chromater er optaget på Arbejdstilsynets kræftliste og kan give kræftformer som lungekræft, næsekræft og kræft i bihuler. Stofferne kan også være reproduktionsskadelige og kan give skader på lever og nyrer.

Anerkendelse af erhvervsbetingede sygdomme

Nogle sygdomme som følge af chrom har stået på erhvervssygdomsfortegnelsen siden 1959. Det fremgår i dag af fortegnelsen, at eksem på huden kan anerkendes allerede efter kortere tids kontakt på huden med chrom.

Lungekræft, kræft i næsehulen og kræft i bihuler kan anerkendes efter fortegnelsen efter en længerevarende, relevant udsættelse.

Derudover vil astma og betændelse i slimhinder, øjne og øvre luftveje efter udsættelse for chrom og visse af dets forbindelser kunne anerkendes efter forelæggelse for Erhvervssygdomsudvalget.

3. Kobber

Mulige sundhedsfarer

Indtagelse af større mængder kobberforbindelser kan give ildebefindende, opkastninger, svien i maven og diarré. Alvorligere forgiftning kan forårsage nedbrydning af røde blodlegemer samt skader på lever og nyrer.

Indånding af støv med kobbersulfat har i en del tilfælde givet anledning til lungeskader som viste sig som åndenød. Kobbersulfat er sundhedsskadeligt ved indtagelse og lokalirriterende på hud og øjne.

Anerkendelse af erhvervsbetingede sygdomme

Der er på Arbejdsskadestyrelsens erhvervs sygdomsfortegnelse ikke nævnt nogen sygdomme, der kan anerkendes efter udsættelse for kobber eller kobberforbindelser. Har en tilskadekommet været udsat for kobber eller kobberforbindelser og mener at være blevet syg af denne påvirkning, kan sagen af Arbejdsskadestyrelsen forelægges for Erhvervs sygdomsudvalget.

Disse sygdomme vil derfor også konkret kunne anerkendes efter forelæggelse for Erhvervs sygdomsudvalget.

4. Creosot

Mulige sundhedsfarer

Creosot er en kompleks blanding af mere end 200 enkeltstoffer som fx benzo(a)pyren, phenol, xylenol, naphthalen, benzo(a)anthracen og diphenyl.

Creosot kan optages i kroppen via lungerne ved indånding af dampe eller aerosoler, fra mave/tarmkanalen ved indtagelse eller gennem huden ved hudkontakt.

Creosot virker irriterende til stærkt ætsende ved kontakt med øjne og hud. Indånding af creosotdampe og aerosoler kan irritere slimhinder i luftvejene.

Creosot og creosotolie kan give hudkræft og er optaget på Arbejdstilsynets kræftliste.

Anerkendelse af erhvervsbetingede sygdomme

Hudkræft som følge af udsættelse for creosot har stået på fortegnelsen over erhvervs sygdomme siden 2004.

Før 2004 kunne hudkræft konkret anerkendes efter en forelæggelse for Erhvervs sygdomsudvalget.

Der er ikke viden om andre sygdomme opstået som følge af udsættelse for creosot.

5. Bor

Mulige sundhedsfarer

De to borforbindelser der bliver brugt til træimpregnering er borax (natriumtetraboratdihydrat) og borsyre. Borsyre trænger hurtigt gennem huden og har i væsentlig grad de samme skadevirkninger som borax. Borax irriterer huden og kan trænge igennem huden.

Symptomer ved akut forgiftning kan være ildebefindende, opkastning og mavesmerter. Derudover kan det skade nervesystemet og forårsage hovedpine, nervøsitet og rastløshed. I svære tilfælde kan nyrer, lever og hjernen skades.

De to borforbindelser kan være reproduktionsskadelige. Testikelskader med forringede sædceller er påvist hos dyr, som har været udsat for borax.

Anerkendelse af erhvervsbetingede sygdomme

På Arbejdsskadestyrelsens erhvervs sygdomsfortegnelse er der ikke nævnt sygdomme, der kan opstå efter udsættelse for borforbindelser.

Har en tilskadekomne været udsat for borforbindelser og mener at være blevet syg af denne udsættelse, kan Arbejdsskadestyrelsen forelægge sagen for Erhvervs sygdomsudvalget, hvis styrelsen skønner, at det er muligt, at sygdommen vil kunne anerkendes.

6. Tributyltin

Mulige sundhedsfarer

Generelt for triorganiske tinforbindelser gælder, at de er akut giftige ved indtagelse samt irriterende og ætsende for slimhinder, øjne og hud.

Triorganiske tinforbindelser optages med lethed i organismen gennem lunger, hud og fordøjelseskanalen. De kan skade nervesystemet alvorligt. Der kan opstå væskeudsvingning i hjerne og rygmarg, hvor symptomerne er hovedpine, ildebefindende, nedsat reaktionsevne og forstyrrelser i kroppens bevægelser.

Anerkendelse af erhvervsbetingede sygdomme

Der er ikke nogen sygdomme, der er optaget på fortegnelsen efter udsættelse for tributyltin eller andre organiske tinforbindelser.

Sager, hvor tilskadekomne er blevet syg efter udsættelse for tributyltin eller andre organiske tinforbindelser, vil derfor kun konkret kunne anerkendes efter forelæggelse af sagen for Erhvervs sygdomsudvalget.

7. Organiske opløsningsmidler

Mulige sundhedsfarer

Organiske opløsningsmidler kan opløse olier, fedt og mange andre stoffer, som ikke kan opløses i vand.

Organiske opløsningsmidler kan udtørre huden og skabe rødmen og revner i huden. Derved lettes optagelsen af andre stoffer gennem huden. Mange opløsningsmidler passerer direkte gennem huden og optages i blodet. Skaderne herved er de samme som ved indånding.

Ved indånding er de akutte virkninger irriterede luftveje, hovedpine, svimmelhed, vanskelighed ved at koncentrere sig og beruselse.

Organiske opløsningsmidler kan give nyreskader samt kroniske skader på nervesystemet som hjerneskader.

Anerkendelse af erhvervsbetingede sygdomme

Sygdomme som følge af organiske opløsningsmidler har stået på erhvervs sygdomsfortegnelsen siden 1986. Det drejer sig om toksisk hjerneskade eller nyreskade.

Andre mulige sygdomme kan kun konkret anerkendes efter en forelæggelse for Erhvervs sygdomsudvalget.

8. Mineralsk terpentin

Mulige sundhedsfarer

Mineralsk terpentin er et opløsningsmiddel, som består af en blanding af en stor mængde forskellige kulbrinter med kogepunkt mellem 150 og 200 °C.

Mineralsk terpentin irriterer og udtørrer huden og kan give anledning til ikke-allergisk kontakteksem. Dampene virker irriterende på øjne og luftveje. De kan ved indånding forårsage svimmelhed, ildebefindende, træthed og beruselse. Høje koncentrationer kan føre til bevidstløshed.

Langvarig og gentagen udsættelse for mineralsk terpentin kan føre til kroniske hjerneskader, som kan vise sig ved symptomer som demens.

Anerkendelse af erhvervsbetingede sygdomme

Da mineralsk terpentin er et opløsningsmiddel, er de samme betingelser gældende for anerkendelse af sygdomme som følge af udsættelse for mineralsk terpentin. Sygdomme, der kan anerkendes, fremgår under punktet om organiske opløsningsmidler i erhvervssygdomsfortegnelsen og har således stået på erhvervssygdomsfortegnelsen siden 1986. Det drejer sig om toksisk hjerneskade eller nyreskade.

Andre mulige sygdomme kan kun konkret anerkendes efter en forelæggelse for Erhvervssygdomsudvalget.

Bilag 3

Grænseværdier

Arsen og dets uorganiske forbindelser har haft følgende grænseværdier for luftforurening gennem tiden:

1976 – Arbejdstilsynet udgav en grænseværdiliste, hvor arsen og dets uorganiske forbindelser havde en grænseværdi på $0,05 \text{ mg/m}^3$ med anmærkning om, at arsen er kræftfremkaldende.

1996 – Grænseværdien nedsattes til $0,01 \text{ mg/m}^3$.

Borsyre og borater har haft følgende grænseværdier for luftforurening gennem tiden:

1976 – Arbejdstilsynet udgav en grænseværdiliste, hvor boroxyd (borsyre) havde en grænseværdi på 10 mg/m^3

1981 – Der blev fastsat en grænseværdi for natriumtetraborat, pentahydrat og natriumtetraborat, vandfri på 1 mg/m^3 . Natriumtetraborat, decahydrat (borax) fik en grænseværdi på 5 mg/m^3 med en anmærkning om, at stoffet er hudgennemtrængeligt.

1994 – Grænseværdien for natriumtetraborat, decahydrat nedsattes til 2 mg/m^3 .

Chromsyre og chromater har haft følgende grænseværdier for luftforurening gennem tiden:

1976 - Arbejdstilsynet udgav en grænseværdiliste, hvor chromsyre og chromater havde en grænseværdi på $0,1 \text{ mg/m}^3$ med anmærkning om, at chromforbindelserne er kræftfremkaldende.

1981 – Grænseværdien for chromsyre og chromater nedsattes til $0,025 \text{ mg/m}^3$.

1984 - Grænseværdien for chromsyre og chromater nedsattes til $0,02 \text{ mg/m}^3$.

1996 – Grænseværdien for chromsyre og chromater nedsattes til $0,005 \text{ mg/m}^3$.

Kobber som enten røg eller støv og pulver har haft følgende grænseværdier for luftforurening gennem tiden:

1976 - Arbejdstilsynet udgav en grænseværdiliste, hvor kobber som røg havde en grænseværdi på $0,1 \text{ mg/m}^3$ og kobberstøv havde en grænseværdi på $1,0 \text{ mg/m}^3$.

1985 – Kobberpulver blev tilføjet til grænseværdien for kobberstøv, grænseværdien var forsat $1,0 \text{ mg/m}^3$.

Creosot har ingen særskilt grænseværdi. Stoffet er anført på listen over stoffer, der anses for at være kræftfremkaldende.

Bilag 4

Arbejdstilsynets tiltag og kræftregler i forbindelse med træimprægnering generelt

Arbejdstilsynets vejledningsmateriale om trykimprægneret træ

Arbejdstilsynet har udgivet forskelligt vejledningsmateriale om trykimprægneret træ, dels rettet mod Arbejdstilsynets tilsynsførende og dels mod virksomhederne.

I 1954 udgav Arbejdstilsynet en meddelelse til imprægneringsanstalter og virksomheder, som arbejdede med træimprægneringsmidler indeholdende arsen- og fluorforbindelser samt dinetrofenol. I meddelelsen blev sundhedsfaren fra støv med imprægneringsmidler, berøring med midlerne og håndtering af det imprægnerede træ gennemgået. Der blev stillet krav om særskilt opbevaring af imprægneringssalte, skiltning, anvendelse af personlige værnemidler afhængig af situationen m.m.

I 1988 og 1990 udsendte Arbejdstilsynet to cirkulæreskrivelser (20/1988) og (2/1990), der var rettet til Arbejdstilsynets kredse. I cirkulæreskrivelserne blev kredsene gjort opmærksom på sundhedsfaren ved håndtering af trykimprægneret træ, der ikke var fikseret, eller der fortsat var vådt efter fikseringen. Arbejdstilsynets tilsynsførende blev instrueret i, hvordan de skulle reagere i forbindelse med arbejde med trykimprægneret træ, bl.a. håndtering af træet, og hvilke krav, de skulle stille i forbindelse med støvudvikling fra trykimprægneret træ.

I 1990 udsendte Arbejdstilsynet At-meddelelse nr. 3.01.7 om trykimprægneret træ. Med At-meddelelsen gjorde Arbejdstilsynet de danske virksomheder opmærksom på de sundhedsfarer og gener, der er forbundet med arbejde med trykimprægneret træ, der ikke er fikseret eller fortsat er vådt efter fiksering, og hvordan man kunne undgå påvirkninger fra dette. Arbejdstilsynet oplyste også om foranstaltninger for at undgå udsættelse for imprægneringsvæsker, dette kunne ske gennem planlægning af arbejdet, vurdering af træet før det tages i brug (er træet tørt nok), anvendelse af egnede arbejdsmetoder og værktøj samt anvendelse af personlige værnemidler.

At-vejledningen C.1.1 fra juli 2000 erstattede At-meddelelse 3.01.7. Indholdet er en opdatering af At-meddelelsen fra 1990. At-vejledningen er fortsat gældende.

Landsdækkende undersøgelser og indsatser i træ- og møbelindustrien

I 1988 gennemførte Arbejdstilsynet (direktorat, tilsynskredse og Arbejdstilmiljøinstitut) en landsdækkende undersøgelse af arbejdsmiljøvirkningerne inden for træ- og møbelindustrien. Hovedformålet var at beskrive arbejdsmiljøet på et udsnit af virksomhederne i branchen på en sådan måde, at resultaterne bedst muligt kunne anvendes til at forbedre arbejdsmiljøet i hele branchen. Af de 11 virksomheder, der i 1987 var registreret som træimprægneringsanstalter i Danmarks Statistik, blev arbejdsmiljøet på én virksomhed undersøgt.

Dansk A-Træs virksomhed i Brande deltog i 1988 i undersøgelsen i træ- og møbelindustrien om arbejdsmiljøpåvirkninger som støj, støv, organiske opløsningsmidler mv. samt kortlægning af symptomer hos de ansatte.

3. – 6. november 1992 lavede Arbejdstilsynet en indsats om ”Arbejdstilmiljøstatus i træ- og møbelindustrien” som opfølgning på Arbejdstilsynets tværsnitsundersøgelse inden for træ- og møbelindustrien, da der var kommet oplysninger fra tilsynskredsene om, at man havde konstateret, at der stadig var væsentlige arbejdsmiljøproblemer inden for træ- og møbelindustrien.

Under indsatsen blev der besøgt 507 virksomheder. Kredsenes generelle indtryk fra besøgene var, at der stadig var store problemer med arbejdsmiljøet i branchen.

Forskningsprojekt om arseneksponering

I 1989-1991 indsamlede Arbejdsmiljøinstituttet prøvemateriale til et forskningsprojekt om arbejdsbetinget arseneksponering. I perioden 1984-1988 havde Arbejdsmiljøinstituttet påvist højere arsenindhold i urin hos personer, der arbejdede med arsenholdige materialer, herunder arbejde med trykimprægneret træ. Formålet med forskningsprojektet var bl.a. at revurdere arseneksponeringen herved, men også at vurdere arseneksponeringen ved ikke tidligere undersøgte arbejdsprocesser.

Collstrop virksomheden i Stevnstrup fik i 1990 tilbud om at deltage i Arbejdsmiljøinstituttets forskningsprojekt om arbejdsbetinget arseneksponering. Det lokale arbejdstilsyn formidlede kontakten mellem Arbejdsmiljøinstituttet og virksomheden. Ifølge rapporten deltog hverken denne virksomhed eller andre Collstrop virksomheder i undersøgelsen.

Den højeste målte arseneksponering for luftforurening var $0,0173 \text{ mg/m}^3$ var for en person, der i ca. 1 time ca. hver 14 dag fyldte CCA-pasta i en imprægneringsbeholder på et imprægneringsanlæg. Den daværende grænseværdi var $0,05 \text{ mg/m}^3$.

Størst arsenbelastning blev målt i urinen hos personer, der imprægnerede elledningsmaster, hvor værdierne tydede på en overskridelse af WHO's foreslåede maksimale tolerable indtagelse. Da arsenkoncentrationen var lav i arbejdsluften, var det sandsynligt at arsenoptagelsen var sket via huden og via munden i forbindelse med indtagelse af måltider og rygepauser. Samtidig viste det sig, at arsenkoncentrationen i urinprøver fra kollegaer, der ikke arbejdede med arsen, var af samme størrelsesorden som arsenarbejderne. Ifølge rapporten kan være vanskeligt at undgå eksponering som ansat på en virksomhed, hvor der arbejdes med arsenprodukter.

Substitutionsovervejelser og evt. forbud

For generelt at fremme erstatning af farlige stoffer og materialer på virksomhederne med mindre farlige eller ufarlige stoffer og materialer oprettede Arbejdstilsynet i 1990 et substitutionskatalog. Virksomheder, der havde substitueret til mindre farlige stoffer og materialer, kunne indberette deres substitutionseksempel på et oplysningsskema herom til Arbejdstilsynet.

I januar 1991 indsendte både Dansk A-Træ og Collstrop oplysningsskemaer til Arbejdstilsynet om erstatning af CCA (kobber chrom arsen) baserede midler med CCB (kobber chrom bor) og/eller CCP (kobber chrom fosfor) baserede midler. Oplysningsskemaerne var bilagt en rapport om substitutionen udarbejdet af en rådgivende virksomhed for 3 træimprægneringsvirksomheder, herunder Dansk A-Træ og Collstrop.

Arbejdsmiljøinstituttet rettede i maj 1991 henvendelse til Arbejdstilsynet om, at den igangværende substitution fra arsenholdige træimprægneringsmidler til arsenfrie midler var ved at blive sat i stå.

Den 19. juni 1991 sendte Arbejdstilsynet brev til Miljøstyrelsen om, at brugen af arsenholdige midler igen var ved at vinde indpas på trods af, at der fandtes mindre farlige CCP- eller CCB-midler.

Miljøstyrelsen svarede i brev af 28. juni 1991 Arbejdstilsynet, at CCA-midler forventedes ikke at blive godkendt, når midlerne efter reglerne skulle revurderes.

Arbejdstilsynets kræftregler

I 1981 udkom Arbejdstilsynets første liste over stoffer, som blev anset for eller var mistænkt for at være kræftfremkaldende. Arsen og visse arsenforbindelser samt chrom og visse chromforbindelser var opført på listen fra 1981. Med bekendtgørelse fra 1987 blev alle materialer med indhold over 0,1 % af kræftfremkaldende stoffer omfattet af farlighedsbegrebet og dermed krav om leverandørbrugsanvisninger og arbejdspladsbrugsanvisninger.

Ifølge Arbejdstilsynets kræftregler fra 1993 skulle der udarbejdes en særlig vurdering ved arbejde med kræftfremkaldende stoffer og materialer samt træffes en række særlige foranstaltninger ved arbejde med sådanne stoffer og materialer.

Arsen og arsenforbindelser var omfattet af kræftreglerne fra 1993. I 1999 blev der fastsat særregulering, så trykimprægnering med arsenpentoxid hhv. arsentrioxid samt anvendelse af trykimprægneret træ imprægneret med arsenpentoxid blev omfattet af krav om forhåndsgodkendelse hos Arbejdstilsynet.

Chromtrioxid og chromater var ligeledes omfattet af kræftreglerne fra 1993. Fra 2002 skulle arbejde med chromtrioxidholdige imprægneringsmidler ske i lukket anlæg. Arbejde med, herunder imprægnering med dichromater blev omfattet af forbud eller forhåndsgodkendelse afhængig af type dichromat.

Creosot og creosotolie blev omfattet af kræftreglerne fra 1997. Fra 2002 var det forbudt at anvende creosot og creosotolie, der kan klassificeres som Carc2. Samtidig blev andre creosoter og creosotolier omfattet af forhåndsgodkendelse.

Fra 2009 blev anvendelsesbegrænsninger for arsenforbindelser og creosot og creosotolie omfattet af REACH forordningens bilag XVII. For arsenforbindelser drejer det sig om anvendelser som imprægnering og anden træbeskyttelse samt anvendelse af trykimprægneret træ i bilag XVII, pkt. 19, og for creosot og creosotolie om træbehandling og anvendelse af behandlet træ i bilag XVII, pkt. 31. Arbejdstilsynets kræftregler med særregulering for disse stoffer er ved at blive tilpasset i overensstemmelse med REACH. Samtidig vil anvendelser af de pågældende stoffer, som er tilladt efter REACH bilag XVII, fortsat være omfattet af kræftreglerne, herunder substitutionsbestemmelsen.

Bilag 5

Miljøministeriets regler for det eksterne miljø af betydning for arbejdsmiljøet

Indledning

Reglerne på miljø- og kemikalieområdet om fremstilling og anvendelse af midler til trykimprægning af træ spænder over flere regelsæt:

- Kemikalie-reguleringen, herunder regler om godkendelsesordning, klassificering samt anvendelsesbegrænsning af produkter og artikler indeholdende specifikke stoffer.
- Regler på virksomhedsområdet om krav, miljøgodkendelse mv. af virksomheder der fremstiller eller anvender trykimprægningmidler
- Regler om affald og jordforurening

Den følgende redegørelse inden for disse områder beskriver reguleringen fra 1970 til i dag.

1. Kemikalireguleringen

Giftloven. 1961 – 1980.

Siden 1961 og indtil kemikalieloven trådte i kraft i 1980 var hovedloven på området Indenrigsministeriets giftlov med tilhørende bilag. I loven og i bekendtgørelser udstedt i medfør af loven var fastsat regler om fremstilling, modtagelse, udlevering, opbevaring, emballering, mærkning og anvendelse af gifte og sundhedsfarlige stoffer. Lovens sigte var at beskytte mennesker og husdyr mod forgiftning og sundhedsfare og omfattede således som udgangspunkt ikke miljøbeskyttelse.

I henhold til giftloven forstås ved ”gifte” de stoffer, som var opført som ”Stærke gifte” eller ”Gifte” på lovens liste over farlige stoffer og ved ”sundhedsfarlige stoffer” de stoffer som var opført som sådan på en anden liste i forskellige kategorier. Loven omfattede også varer, som indeholder de af loven omfattede stoffer, hvis varerne besidder stoffernes giftige eller sundhedsfarlige egenskaber i en sådan grad, at sædvanlig anvendelse af varerne medfører risiko for menneskers eller husdyrs sundhed.

Giftlovens bestemmelser gjaldt for de konkrete stoffer, som var optaget på listerne. Lovens princip er således, at hvad der ikke er forbudt eller reguleret er frit.

Klassificering og mærkning

På giftlovens bilag var som nævnt opført de stoffer, der af myndighederne var klassificerede som farlige. Producenter eller importører af stoffer skulle ikke selv klassificere de øvrige stoffer, således at kun de stoffer, der var optaget på bilagene blev anset for farlige.

Af stofferne chrom, kobber, arsen og creosot var kun chrom og arsen opført på bilagene. Arsen var opført på bilaget over stærke gifte, medens chrom var opført som sundhedsfarligt.

Indenrigsministeriets bekendtgørelse nr. 305 af 9. oktober 1961 om fremstilling, udlevering og opbevaring af gifte og sundhedsfarlige stoffer indeholder regler om mærkning af gifte og sundhedsfarlige stoffer. Bekendtgørelsen er udstedt med hjemmel i § 13 i giftloven.

Ifølge bekendtgørelsens § 1, stk. 4, berøres de i medfør af lovgivningen om bl.a. arbejderbeskyttelse gældende bestemmelser ikke af bekendtgørelsen, der alene finder anvendelse på gifte og sundhedsfarlige stoffer i det omfang, hvori den nævnte lovgivning ikke indeholder

bestemmelser vedrørende disse.

Ifølge bekendtgørelsens § 7, stk. 2, nr. 1, skal emballagen til gifte være forsynet med en etikette bl.a. med giftens betegnelse (navnet på giften på lovens liste I A eller B) og for giftige kemiske produkter skal procentindholdet af giften angives. Emballagen skal endvidere være forsynet med et selvstændigt eller på etiketten trykt giftmærke med et nærmere beskrevet indhold, jf. § 7, stk. 2, nr. 2. De på lovens liste I A – herunder arsen – skal forsynes med et dødningshoved med farebetegnelsen ”Stærk Gift”. For stoffer på liste I B skal alene farebetegnelsen ”Gift” angives.

For sundhedsfarlige stoffer er der givet nærmere regler om etikettens udformning i § 10, stk. 2, bl.a. skal den være påført ”Forsigtig – Farlig”.

I 70’erne overgik området til Miljøministeriet, der med hjemmel i giftloven i bekendtgørelse nr. 348 af 16. juni 1977 fastsatte regler om klassificering, emballering og mærkning af farlige stoffer. Ved bekendtgørelsen skete en omfattende revision og udvidelse af giftlovens lister, som bortset fra tilføjelse af 2 stoffer havde været uændret siden lovens vedtagelse i 1961.

Fremstilling, udlevering og opbevaring

Det fremgår af giftlovens § 2, stk. 1, at *fremstilling*, herunder forsøg med fremstilling af gifte, kun er tilladt den, som til Arbejdstilsynet har anmeldt at fremstille gifte. Det fremgår af § 2, stk. 3, i ovennævnte bekendtgørelse nr. 305, at der ved fremstilling af gifte skal iagttages de forsigtighedsforanstaltninger, der er foreskrevet i lovene om arbejderbeskyttelse og de i medfør heraf udstedte bestemmelser og givne forskrifter og pålæg.

Det følger af bekendtgørelsens § 8, stk. 1, og § 11, stk. 1, at *opbevaring* af gifte og sundhedsfarlige stoffer generelt skal ske i overensstemmelse med lovgivningen om arbejderbeskyttelse i det omfang, virksomheden er reguleret af lovgivningen om arbejderbeskyttelse.

Berettiget til at *udlevere* gifte er i henhold til giftlovens § 4 alene en række nærmere angivne virksomheder, institutioner m.v., der til Arbejdstilsynet har anmeldt at forbruge gifte ved kemisk fabrikation. For udlevering af sundhedsfarlige stoffer gælder alene nogle nærmere angivne krav til emballagens udformning m.v., jf. § 10 i ovennævnte bekendtgørelse nr. 305.

Anvendelse samt anvendelsesbegrænsning

Bekæmpelsesmidler

Indenrigsministeriets bekendtgørelse nr. 304 af 9. oktober 1961, der trådte i kraft i oktober 1961, om anvendelse af visse gifte og sundhedsfarlige stoffer, indeholder i § 1 en regel om, at til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr, må de på giftlovens lister optagne stoffer kun anvendes i form af et bekæmpelsesmiddel, som er klassificeret i overensstemmelse med reglerne i lov nr. 118 af 3. maj 1961 om midler til bekæmpelse af plantesygdomme m.v. I medfør af loven med tilhørende bekendtgørelser udsendte Landbrugsministeriets Giftnævn i 1965 en oversigt over klassificerede bekæmpelsesmidler. Midler mod skadedyr i tømmer og træværk herpå indeholder ikke arsen, kobber, krom og creosot.

Anden anvendelsesbegrænsning - konservering af træ

Efter Indenrigsministeriets bekendtgørelse nr. 304 af 9. oktober 1961 om anvendelse af visse gifte og sundhedsfarlige stoffer måtte arsenforbindelser kun anvendes til træ og tømmer, der anvendes udendørs og til sejldug, presenninger, markiser o.lign., der anvendes udendørs (§ 5).

Tilsyn

Tilsynet med overholdelsen af reglerne i giftloven og de i medfør af loven udstedte bestem-

melser føres af politiet, kemikaliekontrollen, embedslægerne og de farmaceutiske visitatorer i det omfang, der ikke af Arbejdstilsynet føres tilsyn i henhold til lov om almindelig arbejderbeskyttelse, jf. lovens § 19, stk. 1.

Lov om kemiske stoffer og produkter. 1980 til i dag.

Lov nr. 212 af 23. maj 1979 om kemiske stoffer og produkter samlede de grundlæggende regler om kemiske stoffer og produkter, nemlig giftloven (lov nr. 119 af 3. maj 1961) og bekæmpelsesmiddel-loven (lov nr. 118 af 3. maj 1961), der begge blev ophævet. Lov om kemiske stoffer og produkter trådte i kraft 1. oktober 1980 og er stadig hovedloven på kemikalieområdet. I medfør af kemikalieloven er udstedt bekendtgørelse om bekæmpelsesmidler, der fastsætter mere detaljerede regler for ansøgning og godkendelse mv. af bekæmpelsesmidler, herunder træbeskyttelsesmidler.

Kemikalielovens kapitel 7 om godkendelse af bekæmpelsesmidler

Hvor bekæmpelsesmiddeloven gældende før 1980 kun omfattede træbeskyttelsesmidler af typen mod ”skadedyr i tømmer og træværk” udvidedes med kemikalieloven godkendelsesområdet for træbeskyttelsesmidler til også at omfatte midler bestemt til at bekæmpe ”træødelæggende svamp”. Det nye godkendelsespligtige område blev indført fra 1982, således at der var frist for at indsende ansøgning om godkendelse i 1981.

Fra år 2000 blev kemikalieloven ændret med henblik på at gennemføre direktiv 98/8/EF om markedsføring af biocidholdige produkter (biociddirektivet). Hermed indførtes – i takt med aktivstoffernes vurdering på EU-niveau - harmoniserede regler for godkendelse af biocidmidler inden for 23 produkttyper, herunder træbeskyttelsesmidler. På grund af en lidt bredere definition af træbeskyttelsesmidler udvidede biociddirektivet det godkendelsespligtige område for den type midler til også at omfatte midler, der bekæmper organismer, der ”skæmmer” træ.

Klassificering og mærkning

I henhold til kemikalieloven har enhver producent og importør siden 1980 skullet skaffe sig sådanne oplysninger, at han kan vurdere, om stoffet er farligt og klassificere det i overensstemmelse hermed efter en række nærmere angivne kriterier (såkaldt selvklassificering). Hvis et stof er optaget på listen over farlige stoffer skal stoffet kun klassificeres som anført på listen. Med indførelsen af den nye klassificeringsforordning (1272/2008) har producenten eller importøren dog fra 2009 også haft pligt til at foretage en vurdering af, om stoffet besidder andre farlige egenskaber end dem, der fremgår af listens klassificering og klassificere stoffet for disse yderligere farlige egenskaber. Det bemærkes, at for godkendelsespligtige bekæmpelsesmidler – som fx træbeskyttelsesmidler fra 1982 – fastsætter Miljøstyrelsen selv en klassificering på baggrund af de data som ansøger indsender til brug for godkendelsessagen.

Arsen og arsenforbindelser

På listen over farlige stoffer fra 1977 og frem til 2000 var arsen (CAS.nr. 7440-38-2) og arsenikforbindelser opført som giftige ved indånding og indtagelse. I 2000 blev arsenforbindelser klassificerede som meget giftige for vandlevende organismer og med uønskede langtidsvirkninger i vandmiljøet. I 2005 blev arsen klassificeret tilsvarende.

Arsenpentoxid eller diarsenpentaoxid (CAS-nr. 1303-28-2) blev på listen over farlige stoffer klassificeret som kræftfremkaldende i kategori 1 og som giftigt ved indånding og indtagelse i 1993 og i 2000 tillige som meget giftigt for vandlevende organismer og med uønskede langtidsvirkninger i vandmiljøet.

Chrom

På listen over farlige stoffer fra 1977 var stoffet alene opført som ætsende og brandnærende

og kaldet kromsyre. I 1984 blev stoffet benævnt chromtrioxid (CAS-nr. 1333-82-0) og yderligere klassificeret som allergifremkaldende. I 1993 blev stoffet klassificeret som kræftfremkaldende i kat. 1 ved indånding og som giftigt ved indtagelse. I 1996 blev stoffet endvidere klassificeret som meget giftigt for vandlevende organismer og med uønskede langtidsvirkninger i vandmiljøet.

I 2004 blev stoffet samlet klassificeret som kræftfremkaldende i kat. 1, mutagent i kat. 2, brandnærende, giftigt ved hudkontakt og indtagelse, som indebærende alvorlig sundhedsfare ved længere tids påvirkning ved indånding, som giftigt ved indånding, ætsende, reproduktionstoksisk i kat. 3 og som meget giftigt for vandlevende organismer og med uønskede langtidsvirkninger i vandmiljøet.

Stoffet dichromat (CAS-nr. 24613-89-06) blev første gang optaget på listen over farlige stoffer i 1997 og klassificeret som kræftfremkaldende i kategori 2, brandnærende, ætsende, allergifremkaldende og som meget giftigt for vandlevende organismer og med uønskede langtidseffekter i vandmiljøet.

Stoffet kalium-dichromat (CAS-nr. 7778-50-9) blev i 1977 optaget på listen over farlige stoffer som irriterende for øjne, hud og åndedrætsorganer. I 1984 blev det yderligere klassificeret som sensibiliserende ved hudkontakt. I 1999 blev det yderligere klassificeret som kræftfremkaldende, mutagent i kategori 2, sundhedsskadelig ved hudkontakt, giftigt ved indtagelse, meget giftigt ved indånding, risiko for alvorlig øjenskade og som meget giftigt for vandlevende organismer og med uønskede langtidseffekter i vandmiljøet. I 2004 blev det yderligere klassificeret som reproduktionstoksisk i kategori 2, som brandnærende, ætsende og sensibiliserende ved indånding.

Kobber

Kobbersulfat eller cuprisulfat (CAS_nr. 7758-89-07) blev optaget på listen over farlige stoffer i 1993 og klassificeret som sundhedsskadelig ved indtagelse og som lokalirriterende (irriterende for hud og øjne). I 2000 blev stoffet yderligere klassificeret som meget giftigt for vandlevende organismer og med uønskede langtidseffekter i vandmiljøet.

Kobber(II)sulfat (intet CAS-nr., EINECS. Nr. 407-710-3) blev i 2005 klassificeret som giftigt for organismer, der lever i vand og med uønskede langtidseffekter i vandmiljøet.

Kobber(II) dissocieret, kobberdichromat, Kobber(II)HDO, kobber(II)hydroxidcarbonat og Bis-(N-cyclohexyldiazoniumdioxy)kobber står ikke på listen over farlige stoffer.

Creosot

Creosot er en samlebetegnelse for en række forskellige stoffer (CAS-nr. 8001-58-9, 61789-28-4, 90640-84-9, 65996-91-0, 90640-80-5, 122384-78-5) blev i 1996 klassificerede som kræftfremkaldende i kategori 2 og de øvrige stoffer (CAS-nr. 84650-04-4 og 65996-85-2) blev klassificerede som kræftfremkaldende og mutagene i kategori 2. CAS-nr. 8021-39-4 er ikke opført på listen over farlige stoffer.

Godkendelsesperioder for træbeskyttelsesmidler indeholdende arsen, chrom, kobber og creosot.

Arsen

Imprægneringsmidler med arsen har været godkendt som træbeskyttelsesmidler efter kemikalielovens regler fra godkendelsespligtens indtræden i perioden fra 1982 og indtil 1991. Efter godkendelsesperiodens ophør blev der som følge af brancheaftalen meddelt dispensationer indtil udgangen af 1993 (se omtale af brancheaftale nedenfor). Arsen er ikke søgt godkendt til brug som træbeskyttelsesmidler under biociddirektivet.

Chrom

Imprægneringsmidler med chrom har været godkendt som træbeskyttelsesmidler efter kemikalielovens regler fra godkendelsespligtens indtræden i perioden fra 1982 og indtil 1993. Efter godkendelsesperiodens ophør blev der som følge af brancheaftalen meddelt dispensationer indtil udgangen af 2004 (se herom nedenfor). Under den harmoniserede EU-godkendelsesordning i regi af biociddirektivet betragtes chrom ikke som et aktivstof. Hvis der kommer ansøgninger om godkendelse efter direktivet af midler indeholdende chrom, vil stoffet i stedet blive miljø/sundhedsvurderet som hjælpestof.

Kobber

Imprægneringsmidler med kobber har været godkendt som træbeskyttelsesmidler efter kemikalielovens regler fra godkendelsespligtens indtræden fra 1982 og også i dag findes godkendte midler med kobber. Kobber er under vurdering som aktivstof i regi af biociddirektivet.

Creosot

Imprægneringsmidler med creosot har været godkendt som træbeskyttelsesmidler efter kemikalielovens regler fra godkendelsespligtens indtræden i perioden fra 1982 og indtil 1991. Creosot er under vurdering som aktivstof i regi af biociddirektivet.

Brancheaftalen om trykimprægnering – dispensationer efter godkendelsesperiodens ophør

I henholdsvis 1992 og i 1993 indgik Miljøministeriet en aftale med træimprægneringsbranchen om dispensationer efter godkendelsesperiodernes ophør til fortsat anvendelse af midler med chrom, kobber og arsen (CCA-midler) og midler med chrom, kobber og bor/phospor (CCB/CCP-midler) dels til brug i havvand og dels til brug for trykimprægnering generelt.

I følge brancheaftalen meddelte Miljøstyrelsen dispensation til fortsat brug af CCA midler inden for begrænsede områder indtil 31. december 1993 og for fortsat brug af CCB/CCP-midler indtil 31. december 1996. Dispensation blev meddelt på vilkår af at branchen gennemførte forskellige undersøgelser af mulige alternativer til CCA-midlerne.

Dispensationerne af CCB/CCP-midlerne på baggrund af brancheaftalen blev efterfølgende flere gange forlængede, senest således at dispensationen for de sidste af sådanne midler udløb den 31. december 2004.

Anden anvendelsesregulering

Biociddirektivet (den harmoniserede EU-godkendelsesordning for biocidmidler, herunder træbeskyttelsesmidler) er omtalt ovenfor under beskrivelse af kemikalielovens kapitel 7 om godkendelse.

EU-regulering under 76- direktivet og REACH

I regi af 76-direktivet (76/769/EØF – anvendelsesbegrænsningsdirektivet) har EU fastsat harmoniserede anvendelsesbegrænsninger for træbeskyttelsesmidler med arsen (siden 1989) og for træbeskyttelsesmidler med creosot (siden 1994). I kraft bl.a. af godkendelsesordningen i kemikalieloven havde Danmark allerede en strengere regulering af disse stoffer som imprægneringsmidler og Danmark gjorde derfor ved brug af miljøgarantien gældende og fik medhold i at den danske godkendelsesordning kunne fortsætte sideløbende med direktivets regulering. I 2009 overgik reguleringen i 76-direktivet til regulering i REACH-forordningen (bilag XVII).

Danske anvendelsesreguleringer

I bekendtgørelser udstedt i medfør af lov om kemiske stoffer og produkter har der været særlige danske anvendelsesbegrænsninger bl.a. for midler med arsen. Således videreførtes indtil

2009 den gamle danske bestemmelse fra 1961 (se ovenfor) om, at arsenforbindelser kun måtte anvendes som træbeskyttelse til træ, der skulle bruges udendørs.

2. Krav til virksomheder

Virksomheder, der foretager trykimprægnering af træ, har siden 1974 været omfattet af godkendelsespligt efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5. Det vil sige, at trykimprægneringsvirksomheder skal miljøgodkendes inden etablering og inden de foretager udvidelser eller ændringer, der indebærer forøget forurening. En godkendelse skal indeholde en vurdering af det ansøgte projekt, en begrundelse for afgørelsen samt vilkår for virksomhedens etablering og drift. Der skal stilles vilkår om forureningsbegrænsende foranstaltninger og kontrollen hermed. Amterne var godkendelsesmyndighed i forhold til trykimprægneringsvirksomheder frem til 1. januar 2007, hvorefter kommunerne overtog godkendelseskompetencen.

Siden 28. januar 2009 har trykimprægneringsvirksomheder været omfattet af standardvilkår, som myndigheden skal anvende, når der gives en ny miljøgodkendelse eller når en eksisterende miljøgodkendelse skal revurderes.

3. Regler om affald og jordforurening

Reguleringen på affaldsområdet

Affaldshåndtering var frem til 1972 reguleret af sundhedsvedtægterne, jævnfør lov om sundhedsvedtægter af 12. januar 1858. Kommunerne havde ansvaret for dag og natrenovation, mens ansvaret for håndtering af erhvervsaffald lå hos virksomhederne.

Administrationen af forureningsbekæmpelsen blev varetaget af sundhedskommissioner og af landvæsensretter. I 1972 blev den første lov vedtaget om bortskaffelse af olie- og kemikalieaffald.

Loven gjorde det muligt at fastsætte regler om opbevaring, transport og bortskaffelse af olie- og kemikalieaffald. Der var tale om en bemyndigelseslov. Med loven blev der givet hjemmel til at fastsætte regler som pålagde affaldsproducenterne at anmelde affaldet til kommunalbestyrelsen og aflevere affaldet på en måde der var godkendt af kommunalbestyrelsen. Der blev endvidere givet hjemmel til at pålægge statslige og kommunale myndigheder tilsynsopgaver.

Loven gjorde det muligt at stille krav om, at den, der afleverede affaldet, gav nærmere oplysninger om arten, mængden og sammensætningen af affaldet, ligesom der blev givet hjemmel til at udstede regler om, at offentlige myndigheder skulle gives adgang til at kontrollere rigtigheden af oplysningerne om affaldet. Bekendtgørelsen fra 1976 om kemikalieaffald blev udstedt med hjemmel i olie- og kemikalieloven fra 1972. Ifølge bekendtgørelsen skulle kommunerne etablere lokale modtageordninger for kemikalieaffald, inden den 1. januar 1977. Efter denne bekendtgørelse fik enhver, der opbevarede, transporterede eller bortskaffede kemikalieaffald ansvar for, at der ikke skete forurening af jorden, grundvandet, overfladevand, herunder havet.

Kommunalbestyrelsen kunne meddele påbud og fastsætte nærmere regler til sikring af forsvarlig opbevaring og transport af kemikalieaffald.

Enhver der opbevarede, transporterede eller bortskaffede kemikalieaffald var ansvarlig for, at der ikke skete forurening af jorden, grundvandet og overfladevandet, herunder havet, og var efter bekendtgørelsen forpligtet til at følge kommunens anvisninger om fjernelse af forureningen. Enhver der forårsagede forurening med kemikalieaffald eller som konstaterede en sådan forurening på sin ejendom var forpligtet til at underrette kommunalbestyrelsen om forureningen.

Virksomheder skulle anmelde kemikalieaffaldet til kommunalbestyrelsen og skulle som udgangspunkt aflevere deres kemikalieaffald på et af kommunalbestyrelsen anvist sted, medmindre affaldet blev afhentet ved kommunalbestyrelsens foranstaltning. Der kunne dog søges om fritagelse fra afleveringspligten.

Bekendtgørelse om olie- og kemikalieaffald fra 1989 blev også udstedt med hjemmel i 1972 loven. Kommunalbestyrelsen skulle i henhold til bekendtgørelsen etablere indsamling og afhentningsordninger for olie- og kemikalieaffald fra virksomhederne og private inden 1. januar 1991. Den der var omfattet af en indsamlings- eller afleveringsordning var som udgangspunkt forpligtet til at benytte ordningen. Virksomheder kunne dog søge om fritagelse fra den kommunale ordning. Ordningerne blev fastlagt i kommunale regulativer. Virksomheder, hvor der fremkom olie og kemikalieaffald skulle fortsat anmelde dette til kommunalbestyrelsen.

Med miljøbeskyttelsesloven af 1991 blev 1972 loven om olie og kemikalieaffald ophævet og i stedet indarbejdet i miljøbeskyttelsesloven. Med sammenskrivning af lovene blev der ikke foretaget væsentlige indholdsmæssige ændringer. Den eksisterende bekendtgørelse 1989 blev opretholdt uændret ved miljøbeskyttelseslovens ikrafttræden.

Det følger af miljøbeskyttelsesloven, at kommunalbestyrelsen forestår bortskaffelse af affald. Kommunalbestyrelsen kan opfylde denne forpligtelse ved at etablere indsamlingsordninger eller ved at anvise anden bortskaffelse.

I 1996 blev EU's direktiv 91/689/EØF om farligt affald gennemført ved bekendtgørelse om bortskaffelse, planlægning og registrering af affald (affaldsbekendtgørelsen). I denne sammenhæng blev bekendtgørelsen fra 1989 om olie- og kemikalieaffald ophævet.

Sammenfattende om affaldslovgivningen kan det siges, at ansvaret for håndtering af erhvervsaffaldet var virksomhedens frem til 1972, men at allerede i 1972 loven og bekendtgørelsen af 1976 blev principperne om virksomhedernes pligt til at anmelde farligt affald til kommunerne og aflevere det farlige affald i henhold til kommunernes anvisning grundlagt. Virksomhedernes anmeldelses- og afleveringspligt for farligt affald og kommunernes pligt til at oprette modtagestationer og virksomhedernes pligt til at benytte disse stationer har således rødder i 1972 loven og den første bekendtgørelse om kemikalieaffald fra 1976.

I 1989 bekendtgørelsen om olie- og kemikalieaffald blev kommunernes pligt til at oprette modtagestationer for farligt affald udvidet til også at omfatte etablering af indsamlingsordninger i form af afhentning af farligt affald fra virksomhederne.

Dette system er grundlæggende opretholdt i affaldsbekendtgørelsen fra 1996 med senere ændringer, der implementerede EU's farligt affalds direktiv. Det følger af affaldsbekendtgørelsen med senere ændringer, at virksomhederne har benyttelsespligt for så vidt angår afhentningsordninger for farligt affald. Der er dog konkret mulighed for at søge om fritagelse for benyttelsespligten og adgang til at eksportere også farligt affald til nyttiggørelse efter EU's Transportforordning.

Virksomhederne har endvidere anmeldelses- og oplysningspligt. Virksomheder, der frembringer farligt affald skal således anmelde affaldet til kommunalbestyrelsen og anmeldelsen skal omfatte oplysninger om affaldets, art, oprindelse, mængde, emballering, sammensætning og egenskaber.

Kommunalbestyrelsen er på den anden side forpligtet til at etablere indsamlingsordninger i form af henteordninger og kommunerne pålægges ansvaret for at alt affald bortskaffes hensigtsmæssigt og forsvarligt ud fra en miljø- og samfundsmæssig betragtning. Det fremgår af

miljøbeskyttelsesloven, at det er kommunen, der er ansvarlig for det affald, der bliver produceret i den pågældende kommune, uanset om der er tale om affald fra husholdninger eller erhverv. Hvis affaldet på grund af materialesammensætning ikke er egnet til en generel indsamlingsordning, skal kommunalbestyrelsen konkret anvise håndtering af affaldet.

I januar 2010 trådte en ny affaldsbekendtgørelse i kraft, der markant ændrede affaldsreglerne på en række områder. Ændringerne er primært rettet imod det kildesorterede genanvendelige erhvervsaffald, gebyrregler for erhvervsvirksomheder og adgangen til genbrugspladserne.

Hvad det kildesorterede genanvendelige erhvervsaffald angår, har erhvervsvirksomhederne nu ikke længere ret og pligt til at benytte kommunale affaldsordninger for genanvendeligt affald, men har fået valgfrihed imellem godkendte og registrerede indsamlingsvirksomheder og anlæg, der er opført i Miljøstyrelsens landsdækkende Affaldsregister. Tilsvarende må kommunerne heller ikke længere etablere indsamlingsordninger for genanvendeligt erhvervsaffald.

Der er i tilknytning til denne liberalisering etableret en godkendelsesordning for indsamlingsvirksomhederne, herunder med opnåelse af et indsamlerbevis. Med dette bevis dokumenteres det bl.a., at den pågældende kan håndtere affaldet. Uddannelsen til opnåelse af indsamlerbevis er ikke etableret endnu.

De nye regler om det kildesorterede genanvendelige erhvervsaffald gælder også for erhvervsvirksomhedernes genanvendelige farlige affald.

Jordforureningslovgivningen

Lokale sundhedskommissioner og landvæsenskommissioner har i forbindelse med administration af vandforsyningsloven af 1926 varetaget beskyttelsen af grundvandet. I vandforsyningsloven af 1969 blev der indført forbud mod forurening af undergrund og grundvand.

Forbuddet mod forurening af jord, grundvand og undergrunden er videreført i miljøbeskyttelsesloven af 1973 og 1991 og det blev herefter de primære kommunale og amtskommunale myndigheder, der administrerede loven. Den 1. januar 2000 henholdsvis 1. januar 2001 trådte lov om forurennet jord i kraft, og påbud til forurenere om undersøgelse og afhjælpning af jordforurening skal herefter meddeles efter denne lov.

Ifølge jordforureningsloven finder ”forurener betaler princippet” anvendelse, som er et princip om, at den ansvarlige for en jordforurening påbydes at rydde denne op. Ifølge jordforureningsloven har virksomhederne et ubetinget ansvar for den forurening, de medfører. Kun forurening, der er sket ved krig, borgerlige uroligheder, atomskader, naturkatastrofer samt brand eller hærværk, er undtaget fra det ubetingede ansvar. De almindelige erstatningsretlige regler vil således stadig finde anvendelse.

Regionerne er som udgangspunkt tilsynsmyndighed på jordforureningsområdet, kommunerne har dog tilsynet indenfor enkelte områder indenfor jord.

Bilag 6

Kildeangivelser

Almindelig Arbejderbeskyttelse (Lov nr. 226 af 11. juni 1954) med kommentarer af Direktør for Arbejdstilsynet Erik Dreyer, Forlaget Fremad, 1957

Basisbog i arbejdsmedicin, del I, red. af Ib Andersen, Arbejdstilsynet 1984

Basisbog i arbejdsmedicin, del II, red. af Ib Andersen, Arbejdstilsynet 1983

Basisbog i arbejdsmedicin, del III, red. af Ib Andersen, Arbejdstilsynet 1983

Arbejds miljø fra A til Ø – opslagsbog om arbejdsmiljø, Svend Ove Hansson og Eva Hellsten, Fremad 1995

ACGIH: Documentation of the Threshold Limit Values and Biological Exposure Indices, 7th Edition, USA

Kemikalier og Sikkerhed 2010, Sikkerhedsudvalget for kemiske industrier

<http://monographs.iarc.fr/>

Arbejdstilsynets rundskrivelser, 1928-1986

Arbejdstilsynets meddelelser, 1928-1986

Arbejdstilsynets årsberetninger, 1961-1977

At-rapporter nr. 4-9/1989 Træ- og møbelindustrien, tværsnitsundersøgelse, Arbejdstilsynet

Afrapportering af Arbejdstilsynets ”Arbejds miljøstatus i træ- og møbelindustrien”, november 1992

G. E. Egeskov: ”Arseneksposering ved arbejde med imprægneret træ og ved udstopning af dyr og fugle”, Arbejds miljøinstituttet, København 1995

Godkendelsespligtige træimprægnerings- og træbeskyttelsesmidler mod svamp og skadedyr på det danske marked i 1988 – Kortlægning og toksikologiske vurderinger, Udarbejdet af produktregistret og Arbejds miljøinstituttet for Bygge – og Boligstyrelsen, 1993

Træbeskyttelsesmidler og imprægneret træ. Arbejdsrapport fra Miljøstyrelsen nr. 57 1997

www.collstrop.dk